

ПРОБЛЕМИ ТА СУДЖЕННЯ

УДК 342.95:001.89

DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.2211>**Д. Смерницький,**доктор юридичних наук, старший дослідник,
заступник директораДержавного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України**ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ ТЕХНІЧНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ**

Інформаційне забезпечення – це та відправна точка, з якої розпочинається наукове дослідження, яке завжди базується на існуючому фундаменті науки, тобто на тих здобутках у відповідній сфері, які вже були досягнуті у попередніх наукових дослідженнях [1, с. 24]. Спочатку вивчається та оцінюється наявна наукова інформація, а тільки потім розпочинаються дослідження з удосконалення відповідного наукового та науково-технічного напрямку [2, с. 175].

Технічне регулювання, яке відповідно до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [3] визначено як правове регулювання відносин у сфері визначення та виконання обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних із ними процесів та методів виробництва, а також перевірки їх додержання шляхом оцінки відповідності та/або державного ринкового нагляду і контролю нехарчової продукції чи інших видів державного нагляду (контролю). Технічне регулювання можна віднести загалом до виду науково-технічної діяльності, в межах якої розробляються відповідні нормативно-правові акти та нормативні документи.

Отже, науково-технічна діяльність спрямована на одержання і використання нових знань для розв'язання технологічних, інженерних, економічних, соціальних та гуманітарних проблем, основними видами якої є прикладні наукові дослідження і науково-технічні (експериментальні) розробки [4], результатом котрих можуть бути проекти нормативно-правових актів, нормативних документів або науково-методичних документів тощо.

Розглянемо нормативну базу, що встановлює відповідні норми у сфері інформаційного забезпечення науково-технічної діяльності та її складника – технічного регулювання.

Основоположним нормативним документом стосовно інформації є Закон України «Про інформацію» [5]. Видами інформації за змістом, установленними у ст. 10 Закону, є такі: інформація про фізичну особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; інформація про стан довкілля (екологічна інформація); інформація про товар (роботу, послугу); науково-технічна інформація; податкова інформація; правова інформація; статистична інформація; соціологічна інформація; інші види інформації [5].

Нормами науково-технічної інформації, визначеними у ст. 15 Закону [5], є такі:

– науково-технічна інформація – це будь-які відомості та/або дані про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки й виробництва, одержані під час науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої і громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді;

– правовий режим науково-технічної інформації визначається Законом України «Про науково-технічну інформацію» [6], іншими законами та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [1, с. 26-27].

Закон України «Про науково-технічну інформацію» визначає основи державної політики в галузі науково-технічної інформації, порядок її формування і реалізації в інтересах науково-технічного, економічного та соціального прогресу країни [6].

Згідно зі ст. 2 Закону об'єктом відносин у сфері науково-технічної інформації є вітчизняна та зарубіжна науково-технічна інформація. Науково-технічна інформація охоплює отримані під час науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої і громадської діяльності результати, зафіксовані у формі, яка забезпечує їхнє відтворення, використання і поширення [6].

Отже, у сфері технічного регулювання під час розробки нормативно-правових актів (технічних регламентів) та нормативних документів (національних стандартів, кодексів усталеної практики, технічних умов) застосовується науково-технічна інформація про вироби, параметри та умови випробувань, метрологічна інформація тощо.

Крім того, інформаційне забезпечення охоплює інформацію про технічні регламенти, національні стан-

дарти, кодекси усталеної практики, технічні умови, які вже розроблені та їм надано чинності, а також умови доступу до них, перелік скасованих документів, терміни дії тощо.

У відповідності до ст. 22 Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» встановлено норми щодо обміну інформацією про технічні регламенти, стандарти і процедури оцінки відповідності з державами-членами СОТ [3].

Центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, здійснює функції центру обробки запитів і надання повідомлень у рамках виконання Угоди Світової організації торгівлі про технічні бар'єри в торгівлі [7], що є додатком до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі 1994 року [8].

До повноважень центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері економічного розвитку щодо надання інформації про технічні регламенти, стандарти і процедури оцінки відповідності належать такі:

1) надання відповідей і відповідних документів на обґрунтовані запити держав-членів СОТ і зацікавлених сторін у зазначених державах стосовно:

– технічних регламентів і національних стандартів, прийнятих або таких, що розробляються в Україні;

– прийнятих або таких, що розробляються, процедур оцінки відповідності, застосування яких в Україні передбачене технічними регламентами;

– членства й участі України, органів виконавчої влади, інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та юридичних осіб публічного права в міжнародних і регіональних організаціях стандартизації та системах оцінки відповідності, укладання ними двосторонніх і багатосторонніх договорів (зокрема

міжнародних договорів України) щодо технічних регламентів, стандартів і процедур оцінки відповідності та взаємного визнання результатів оцінки відповідності, а також положень таких систем і договорів;

– джерел опублікування повідомлень про оприлюднення проектів технічних регламентів і процедур оцінки відповідності, про оприлюднення програми робіт з національної стандартизації та про проекти національних стандартів або спосіб одержання відомостей про джерела опублікування зазначених повідомлень;

– місцезнаходження інших центрів обробки запитів та надання повідомлень в Україні, якщо буде прийнято рішення про створення кількох центрів;

2) організаційне, методичне та інформаційне забезпечення підготовки та надання відповідними державними органами повідомлень і документів, визначених частиною третьою статті 17 та частиною першою статті 18 Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [3], державам-членам СОТ, а також обговорення коментарів, поданих компетентними органами зазначених держав;

3) організаційне, методичне та інформаційне забезпечення підготовки та подання запитів і коментарів відповідних державних органів, інших українських зацікавлених сторін щодо проектів чи прийнятих технічних регламентів і процедур оцінки відповідності, про які держави-члени СОТ надали відповідні повідомлення;

4) інформування відповідних державних органів, інших державних органів, українських суб'єктів господарювання про технічні регламенти, стандарти і процедури оцінки відповідності держав-членів СОТ.

У разі розроблення, прийняття або застосування технічного регламенту, який може істотно впливати на торгівлю з державами-членами СОТ, відповідний державний орган на запит

держави-члена СОТ роз'яснює необхідність такого технічного регламенту з огляду на принципи розроблення, прийняття і застосування технічних регламентів, установлених Угодою Світової організації торгівлі про технічні бар'єри в торгівлі [7], що є додатком до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі 1994 року [8].

У разі укладання двосторонніх та багатосторонніх договорів (зокрема міжнародних договорів України) щодо технічних регламентів, стандартів і процедур оцінки відповідності, які можуть істотно впливати на торгівлю держав-членів СОТ, що не є сторонами цього договору, центральний орган виконавчої влади, котрий реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, надає зазначеним державам повідомлення про такі договори за формою та в порядку, визначеному правилами СОТ.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування та юридичні особи публічного права повинні надавати центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, всі документи та відомості, необхідні для здійснення ним своїх повноважень.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, за запитами держав-членів СОТ повинен надавати їм переклади документів, які стосуються конкретних повідомлень, на одній із робочих мов СОТ або, якщо обсяг документів є великим, переклади стислого викладу зазначених документів на одній із таких мов. Окрім того, встановлено ст. 23 Закону [3] порядок систематизації та оприлюднення відомостей про технічні регламенти.

Відомості про прийняття технічних регламентів, їхній перегляд, внесення до них змін, визнання їх

такими, що втратили чинність, чи їхнє скасування вносяться до бази даних про технічні регламенти, яка формується та ведеться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання. До бази даних про технічні регламенти вносяться також відомості про стандарти, обов'язковість застосування яких установлена технічними регламентами та які мають інші визначені цим Законом ознаки технічного регламенту.

Відомості з бази даних про технічні регламенти розміщуються в систематизованому вигляді на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання, не пізніше п'яти робочих днів із дня офіційного опублікування відповідних нормативно-правових актів або з дня надання відповідними державними органами інформації про залишення відповідних технічних регламентів без змін за результатами перегляду.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання, стосовно кожного технічного регламенту розміщує на своєму офіційному веб-сайті та за потреби оновлює такі відомості:

- перелік національних стандартів для цілей застосування технічного регламенту (в разі його затвердження);
- методичні рекомендації щодо застосування технічного регламенту (в разі їх затвердження);
- перелік призначених органів (якщо технічним регламентом передбачене застосування процедур оцінки відповідності із залученням призначених органів), а стосовно технічного регламенту з обладнання, що працює під тиском, – також перелік визнаних незалежних організацій, які формуються відповідно до вимог статті 40 цього Закону.

Щодо інформаційного забезпечення і права власності на націо-

нальні стандарти й кодекси усталеної практики та каталоги, відповідно ст. 24 Закону України «Про стандартизацію» [9] національні стандарти, кодекси усталеної практики, зміни до них та розроблені національним органом стандартизації каталоги видаються, відтворюються та розповсюджуються національним органом стандартизації.

Видання, відтворення і розповсюдження документів міжнародних та регіональних організацій стандартизації, членом яких є національний орган стандартизації, здійснюються зазначеним органом відповідно до правил таких організацій.

Для подання інформації зацікавленим сторонам національний орган стандартизації формує та веде національний фонд нормативних документів і функціонує як Національний інформаційний центр міжнародної інформаційної мережі (ISONET), а також складає та веде каталог національних стандартів і кодексів усталеної практики.

Інформаційні послуги надаються національним органом стандартизації на договірних засадах шляхом видання, відтворення та розповсюдження офіційних текстів національних стандартів, кодексів усталеної практики і змін до них, розроблених національним органом стандартизації каталогів, іншої друкованої продукції щодо прийнятих національних стандартів, кодексів усталеної практики та змін до них, а також стандартів, кодексів усталеної практики, документів та змін до них відповідних міжнародних та регіональних організацій стандартизації, членом яких є національний орган стандартизації чи з якими він співпрацює відповідно до положень таких організацій або відповідних договорів з іншими інформаційними та довідковими виданнями з питань стандартизації, а також шляхом їх розповсюдження інформаційними мережами в порядку ініціативи та на замовлення [9].

Отже, у сфері технічного регулювання інформаційне забезпечення можна поділити на два види. До першого виду ми відносимо вхідну науково-технічну інформацію, яку використовують за підготовки нормативно-правових актів та нормативних документів із визначення характеристики продукції або пов'язаних із ними процесів та методів виробництва, включаючи відповідні адміністративні положення, додержання яких є обов'язковим.

Іншим видом інформації є вихідна інформація: розроблені та введені в дію нормативно-правові акти та нормативні документи, правила їх розповсюдження та інформація про суб'єктів, відповідальних за надання зазначеної інформації.

Варто зазначити, що вхідна та вихідна інформація є ключовими складниками в побудові системи управління якістю на базі процесного підходу згідно з національними стандартами серії ISO (ДСТУ ISO 9000-2015. «Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів» [10], ДСТУ ISO 9001-2015. «Системи управління якістю. Вимоги» [11], ДСТУ ISO 9004-2012. «Управління задля досягнення сталого успіху організації. Підхід на основі управління якістю» [12], ДСТУ ISO 19011:2011 «Керівні вказівки щодо проведення аудитів систем менеджменту» [13]) у відповідній сфері суспільних відносин, зокрема у сферах науково-технічної діяльності, технічного регулювання та інформаційного забезпечення науково-технічних досліджень і розробок, а також розроблення нормативно-правових актів і нормативних документів стосовно якості та безпечності промислової продукції.

У статті досліджено національне законодавство України про інформаційне забезпечення сфери технічного регулювання. Визначено, що інформаційне забезпечення – це та відправна точка, з

якої розпочинається наукове дослідження, яке завжди базується на існуючому фундаменті науки, тобто на тих здобутках у відповідній сфері, які вже були досягнуті в попередніх наукових дослідженнях. Спочатку вивчається та оцінюється наявна наукова інформація, а тільки потім розпочинаються дослідження з удосконалення відповідного наукового та науково-технічного напрямку. Технічне регулювання можна віднести загалом до виду науково-технічної діяльності, в межах якої розробляються відповідні нормативно-правові акти та нормативні документи, що регулюють відносини у сфері визначення і виконання обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних з ними процесів та методів виробництва, а також перевірки їх додержання шляхом оцінки відповідності та/або державного ринкового нагляду й контролю нехарчової продукції чи інших видів державного нагляду (контролю).

Встановлено, що у сфері технічного регулювання інформаційне забезпечення можна поділити на два види. До першого виду ми відносимо вхідну науково-технічну інформацію, яку використовують під час підготовки нормативно-правових актів і нормативних документів щодо визначення характеристики продукції або пов'язані з ними процеси й методи виробництва, включаючи відповідні адміністративні положення, додержання яких є обов'язковим. Іншим видом інформації є вихідна інформація: розроблені та введені в дію нормативно-правові акти й нормативні документи, правила їх розповсюдження та інформація про суб'єктів, відповідальних за надання зазначеної інформації. Окрім того, вхідна та вихідна інформація є ключовими складниками в побудові системи управління якістю на базі процесного підходу згідно з націо-

нальними стандартами серії ISO у відповідній сфері суспільних відносин, зокрема у сферах науково-технічної діяльності, технічного регулювання та інформаційного забезпечення науково-технічних досліджень і розробок, а також розроблення нормативно-правових актів і нормативних документів стосовно якості та безпечності промислової продукції.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, технічне регулювання, науково-технічна діяльність, вхідна інформація, вихідна інформація, система управління якістю.

Smernytskyi D. Legal basis of information support areas of technical regulation

The article examines the national legislation of Ukraine on information support in the field of technical regulation. It is determined that information support is the starting point from which scientific research begins, which is always based on the existing foundation of science, ie on those achievements in the relevant field that have already been achieved in previous research. First, the available scientific information is studied and evaluated, and only then do research to improve the relevant scientific and scientific-technical direction begin. Technical regulation can be attributed in general to the type of scientific and technical activities in which the relevant regulations and regulations governing relations in the field of defining and complying with mandatory requirements for product characteristics or related processes and production methods, and also checking their compliance by assessing compliance and / or state market surveillance and control of non-food products or other types of state supervision (control). It is established that in the field of technical regulation of information support can be divided into two types. The first includes

the input scientific and technical information used in the preparation of regulations and regulations to determine the characteristics of products or related processes and methods of production, including the relevant administrative provisions, compliance with which is mandatory. The second type of information is the source information – developed and implemented regulations and regulations, rules for their dissemination and information about the entities responsible for providing this information. In addition, input and output information are key components in building a quality management system based on a process approach according to national standards of the ISO series in the relevant field of public relations, including in the fields of scientific and technical activities, technical regulation and information support of scientific and technical research and development, as well as the development of regulations and regulations regarding the quality and safety of industrial products.

Key words: information support, technical regulation, scientific and technical activity, input information, output information, quality management system.

Література

1. Смерницький Д.В. Інформаційне забезпечення науково-технічної діяльності. Криміналістичний вісник. 2015. № 1 (23). С. 24–38.
2. Смерницький Д.В. Адміністративно-правове регулювання науково-технічної діяльності в Україні : дис. ... док. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2020. 636 с.
3. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України від 15 січня 2015 року № 124-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 14. Ст. 96.
4. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 року № 848-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016. № 3. Ст. 25.
5. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII.

Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.

6. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25 червня 1993 року № 3322-XII. *Відомості Верховної Ради України. 1993. № 33. Ст. 345.*

7. Про технічні бар'єри в торгівлі Світової організації торгівлі: Угода ТБТ СОТ від 15 квітня 1994 року. Документ 981_008.

8. Про заснування Світової організації торгівлі : Марракеська угода від 15 квітня 1994 року.

9. Про стандартизацію : Закон України від 5 червня 2014 року № 1315-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 31. Ст. 1058.*

10. ДСТУ ISO 9000-2015. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів. Київ, 2016. 45 с.

11. ДСТУ ISO 9001-2015. Системи управління якістю. Вимоги. Київ, 2016. 22 с.

12. ДСТУ ISO 9004-2012. Управління задля досягнення сталого успіху організації. Підхід на основі управління якістю. Київ, 2013. 39 с.

13. ДСТУ ISO 19011:2011. Руководящие указания по проведению аудитов систем менеджмента. URL: <http://iso-management.com/wp-content/uploads/2015/06/ISO-1901120111.pdf> (дата звернення: 29.07.2021).

